

O ljubezni – vrhunsko

Marko Uršič: ROMANJE ZA ANIMO – Cankarjeva založba, Ljubljana 1988.

Nedolgo po izidu filozofske uspešnice »Matrice logosa« je Marko Uršič ponovno – in tokrat še močneje – zablestel: namreč s svojim izrednim romanom ROMANJE ZA ANIMO. Kaj sploh lahko o njem rečemo? V prvem približku morda to, da sodi najbrž v tisto romaneskno tradicijo, ki jo je v Evropi najodločneje zaznamoval Voltaire (Candid, Zaidig; v današnjem času pa denimo Sartre in Camus), pri nas pa najbrž s svojim Alamutom Vladimir Bartol. Vsekakor je dejstvo, da filozofija v »Romanju« ni pristosna zgolj kot fikcija (kar se kaže v praksi kot sofizem in namerno naivni filozofizem), ampak se zdi, da je samo »sporočilo« teksta filozofske narave (in verjetno ne brez zveze z nekaterimi novejšimi polemikami o Svetem).

Vendar bi bilo preveč enostavno, če bi delo zvedli zgolj na pojem filozofskega romana. Gre namreč za tekst, ki v sebi združuje pod okriljem okvirnega dnevniškega zapisa še številne druge, marsikdaj izrazito »post-modernistične« (kar seveda ničesar ne pove) elemente: legendo, parabolo, citat, metafikcijo, traktat, esej, pismo, pesem, eksegezo, mistično viđenje in še kaj. Vse to pa Uršič kombinira na način, ki je bistveno drugačen od npr. polihistorijske kompozicije bibliotekarja Borgesa ali pa – recimo – Danila Kiša. V sodobni slovenski prozi je z »Romanjem« primerljiva morda le Lainščikova »Razpočnica«.

Anima pomeni dušo. Junak romana išče svojo dušo, kot paralelo svojemu »pnevmatičnemu« iskanju pa najdeva (povsod: v realnosti, sanjah, viziji) ljubljeno dekle, Animo. Ime seveda ni naključno. Na prvi pogled sugerira plehki simbolizem, ki pa ga Uršič brez težave presega in to na več ravneh. Prvič že s temeljno dvojno strukturo teksta, pisane na dveh ravneh: kot faktografski dnevniški zapisek in kot včasih že kar mistično iskanje onstranskega. To dvojnost, ki se v tekstu ves čas prepleta, prika-

zuje Uršič z velikim občutkom za mero. Na eni strani stoji čista, poduhovljena ljubezen, »simbolizirana« v mističnih fantazmagorijah, na drugi strani gola, kruta vsakdanost (ponoči se zdi Anima A(no)nimusu angel, duša, podnevi pa to občuti kot poceni francoski kompliment). Na eni strani so globoke, mistične teološke refleksije (o Bogu, o duši), na drugi strani vprašanje terorizma, palestinskega boja. S tem svojim konstruktivnim postopkom avtor implicitno opozarja na tisto nezdržljivost tostranskega sveta z onkraj-svetnostjo, vsakdanjega življenja s transcendenco, ki je tako močno vznemirjala Kocbeka in smo ji navsezadnje podvrženi vsi. V »abstraktni« refleksiji, v (mističnem) doživetju, ko smo prepričani, da smo se najbolj približali pravi Resnici, »vemo«, da so pomembne le »večnostne« stvari: duša, ljubezen, neskončnost, večnost, popolnost... Vendar nas v vsakdanjem življenju še kako strezni pomanjkanje »banalnih« življenjskih potreb: kruha, udobja, varnosti, predvsem pa strah za »golo življenje«.

Katera je »prava« podoba sveta, življenja?

Uršič kot filozof ve, da racionalnega odgovora na to ni. Pač pa obstaja »gotovost«: »S kakšnimi argumenti lahko trdim, da besede kažejo čezse, tja, kjer ni več besed? Argumenti tukaj odpovedo, ostanejo pa slutnje, pravzaprav več kot slutnje: neizrekljivost...« Neizrekljiva gotovost o tem, da Resnica je, a na drugi strani bistveno (tragično) spoznanje, da do nje ne moremo: »Začenjam pisati, ujet in svoboden sredi sveta, še vedno ostajajoč nekje na robu, na začetku enega izmed stopnišč, ki vodijo onstran.

Morda nikoli ne pridem tja.

Morda bo vedno tako kot je zdaj.«

Spoznanje o nedosegljivosti transcendence ne nudi utehe. Nasprotno: to, da »vemo«, da »je«, nas še bolj žene k njej. In v tem je osnovna tragedija človeškega življenja: nedosegljivost Cilja.

Uršičeva struktura ljubezenske zgodbe je tu paradigmatska. Če bi ljubimcema omogočil tostransko, »ontično« združitev po vseh preizkušnjah, bi imel (danes, ko heliodorska varianta ne prepriča več) dvojne možnosti: da se – kot se v vsakdanjem življenju pač zakonito dogaja – ljubezen povsakdanji, poplitvi, razgradi pod dolgo trajno erozijo banalnega vsakdana, ali pa da stvar izpelje v happyendovsko limonado. Uršič se (seveda pravilno) odloči za transcendentalni karakter ljubezni; transcendenca pa je že po svojem pojmu nedosegljiva. Kar pomeni, da srečnega konca ne more biti. Večne sreče ni v neki nedoločljivi prihodnosti, temveč v TRENUTKU; trenutku najgloblje ljubezni, trpljenja, slutnje absolutnega (ki je ljubezen). To slutnjo nam daje »Romanje za Animo« kot svojo edino pravo »vsebino«.

Zato seveda ni naključje, da se prvi del knjige konča z mankom: manjka namreč ravno beseda LJUBEZEN. S tem praznim mestom kriče opozarja na svojo centralno vlogo, simbolizira pa tudi svoj transcendentalni karakter: da je dosegljiva zgolj kot približek, nikdar kot prezenca. Ali – kot jo je v mistični viziji doživel A(no)nimus kot »pajčolan svetlobe« pred obličjem Resnice.

Zato tudi Romanje ZA Animo in ne morda Romanje K Animí. Iskalec vedno ZAostane: cilju – transcendenci – se približa, a le to. Svetloba se mu vedno izmakne; sam ostane ZAdaj.

Tako se dogaja v življenju, ki je zazrto v transcendenco. V dvojnosti našega življenja je to drugo življenje locirano v duši. V tem je možno videti »smisel« Uršičevega romana. Da ga namreč razumemo kot odgovor na vprašanje o ljubezni. Kje je mesto temu »doživetju«, ki nas – v redkih trenutkih – približa transcendenci? V minljivem telesu?

Uršič odgovora ne skriva.

TOMO VIRK